

opornka³

17. 3. 2018

zpravodaj
přehlídky
Setkání divadel
Malé jevištní
formy 2018

Tož kde to sem, že by divadlo?

Aleš Linduška

Zbláznil sem sa! Nekde sem si, kurňa, prečel, že na zámku hrají divadlo. Tož si říkám, synku, celú zimu si dřepěl doma, enem zemáky a zelé si chrústal, tož je čas na nejakú tu kultúru. Vyrázil sem a nestačil sa divit. Pěkně sem sa na to našnořil, vytáhl oblek po dědovi, ať vypadám k světu, a divadlo může začat. Když sem dorazil, všeci sa tu potulovali ve vytahaných trikách a na nohách rifliska či co. Chcu si dát rakvičku ze šlehačky a co uslyším? Nemáme! Enem piviska sa točí jak na zábavě. Tož su na divadle, nebo nésu? Usadím sa v jakém si sklepe a čekám, až to začne. A pak to začalo?!

Po jevišti začali běhat nejaci zmatkaři a nepamatovali si text. Jeden tam ležel jak mrtvola a neřekl ani slovo, enem sa blbě tleml. Zved sem sa a šel na to pivo. Když sem ho lupnul, objednal sem si pro forotu ještě dvě a velkého ruma k tomu, abych tu kultúru přežil. Než sem sa teho dočkal a naladil sa na umění, byl divadlu konec. Tož co to bylo za hru? Ani přestávka a prý to sú nejaké malé formy. „Asi sú z formy,“ pochopil sem poznámku pořadatele. Tož idu na kávičku a slyším u baru debatu jak hrom. „Tak co, umíš ten text, nebo budeš vařit vodu?“ říká jeden střapatý, asi herec. Odpověď pohublého kudrnáče zní jasně: „Se nějak sejdem, šak to dopadne.“

Nevzdávám sa naděje a prchám ze sklepení do sálu.

Tady už to vypadá trochu jak na divadle, ale herce není slyšet. Hrajú asi pantomimu, nebo sú po nemoci, říkám si. Lístek nestál moc, tož sem to mohl čekat. Skončil sem zas na baru. Po dalších třech piviskách sem dostal nápad. Vmísil sem sa mezi herce a vstúpil do sklepa. Na jevišti si nikdo nevšiml, že tu nepatřím, tož sem hrál mrtvého brúka a občas hodil do placu nejakú tu hlášku. No publikum sa řezalo, jak bych hrál divadlo odmalička. Pochopil sem, o co tu de. Nedá sa svítit, ty malé formy mají něco do sebe. Už sem na jevišti zůstal, až mňa odnesli jak rekvizitu. Neztratil sem glanc a pokecal sem s věšákem, když sem v herecké šatně dorazil flašu slivovice.

To už sa mi začalo na zámku líbit. Chodil sem v trenkách a tílečku, bo sem oblek nekde pozbyl. Ale kořala mňa hrála, a tož sem si střihnul monolog přímo na baru. Barmanka zabrala jak kura na žízalu a po třech minutách mňa zdarma poléla püllitrem kofoly. Oponoval sem objednanú plzňú, tož sem dostal ještě po čuni. Žirafa jedna! Uraženě sem si řekl o rakvičku. Opáčila, že řápu, a dostal sem šlehačkou. Ocenil sem humor starých grotesek a vrá-

til sa v dobrém úmyslu k divadlu. Zrovna nad něčím špekulovali dva tajtrlici a hlavy a paty sem sa nedobral. Ani valašský penicilin nepomoh.

Ale to už sem byl střízlivější, slivovica mi otevřela oči. Amatéři sú to. Vždyť to su já taky! Okamžitě sem založil divadelní soubor jednoho neherce a vyrazil do města. Na divadlo mně brzy skočila hlídka měšťáků a zahráli si se mnú na služebně detektivku. Bloková pokutička za pět set mňa nezaskočila. Eště pár veřejných zkúšek a dostanu to zpátky. „Ne, že si budeš hrát na kapsáře,“ volá za mnú měšťák na rozlúčenú. Nebudu, barbaři, nerozumíte divadlu!

Stal sa ze mňa velký fanda malých forem a jezdím tu do Valmeza každým rokem. On má ten amatérismus svoje kúzlo. Příště si zkusím sednút mezi kritiku, oblek sem si už na to koupil a kritické gesta okúkal na finančáku. To budu čumět, co jim k temu divadlu řeknu. Já je posunu, já je pozlatím, já jim to osladím. Já!? Se počúral... Tož jsem tu kariéru divadelní vzdal a přihlásil se do léčebny. Až mňa od teho Apolínára za tři měsíce pustijá ven, budu vědět. Že hrát si na divadlo není přča. Pěkný večer, šmíráci, mám vás rád.

V Divadle 42°C si roli taxikáře střihl redaktor Oponky Erik Zabrucký.

Jiříkovo vidění

Až do Tram- táryje...

Jiří Jurečka

Říkala mi jedna paní od komédie, že mě jednou vezme s sebou do Tramtáryje...

Kdo by tam nechtěl, že ano. Třeba Vlasta Redl tam chtěl tolik, že si musel vlastní Tramtáryji vymyslet. Nevím, jestli sami trefíte, tak dneska vás tam dovedu já. Když jsem se před třemi lety stěhoval do Olomouce, potřeboval jsem rychle najít nějaké „svoje“ věci a místa, abych se cítil víc doma. Jedním z malých domovů se pro mě stalo divadlo Tramtarie, které jsem si nejdřív opatr-

ně oťukával, abych ho brzy směle začal označovat přívlastkem „moje“.

Tramtarie vznikla na přelomu let 2004/2005 jako studentská scéna, která měla tvořit komorní protiváhu Moravskému divadlu Olomouc. Postupem času se z ní stávalo nezávislé profesionální divadlo se stálým souborem. Dramaturgicky se zaměřuje na mladé publikum, zhruba půlku repertoáru tvoří odvážné adaptace neznámých a poloznámych her, druhou klasické kusy, ovšem s velkým důrazem na autorský přístup, který zajišťuje především umělecký šéf a režisér Vladislav Kracík. V číslech je to zhruba pět divadelních premiér za sezónu, průměrně 40 repríz, patnáct her za měsíc v divadle a dalších až 20 výjezdů měsíčně po celé republice. Za zmínku stojí neuvěřitelně úspěšné pohádky, které já tolik neocením, ale Tramtarie s nimi jezdí i na turné po západní Evropě.

Filozofie divadla může vcelku úspěšně oslovit právě účastníky tohoto festivalu: „*Naše témata čerpáme ze současnosti, z toho, co nás obklopuje, rozesmívá i trápí, popkultura nás netíží, naopak, inspiruje nás. Našimi zdroji ne-*

jsou primárně klasické dramatické texty, ale spíše film, literatura, komiks či internet. Hledáme silné příběhy, aktuální témata. Naše jevištní poetika vychází z rozhraní filmové a divadelní řeči. Mezi naše typické rysy patří využití filmových projekcí, rychlý způsob vyprávění, epizodická struktura či rychlý střih.“

Od roku 2006 divadlo sídlí ve Slovanském domě, kde využívá prostor malého komorního divadélka s klasickým kukátkovým uspořádáním a kapacitou něco málo přes sedmdesát míst. Kvůli rostoucímu zájmu, kdy je většina představení rychle vyprodána, se připravuje projekt zcela nového moderního prostoru v jednom z olomouckých parků, to je ale ještě hudba daleké budoucnosti. Myslím, že většina současných diváků navzdory omezením oceňuje unikátní miniprostor divadla s intimním kontaktem herců a hlediště. Setkáte se tak s varováním, abyste si neodkládali sklenice vína do chodbičky v první řadě, protože se tam bude dít děj hry. Plně chápu problémy, které má divadlo s omezeným prostorem třeba při přípravě představení, ale stejně si zatím sobecky užívám ten krásný pro-

Pěna dní (foto www.divadlotramtarie.cz)

stor, ve kterém jsem skoro účastníkem děje, a když se skončí, tak si zajdu na víno do unikátního baru za jevištěm, jaký snad nemá nikdo ve střední Evropě. Prostě mě to místo baví.

A co bych vám doporučil? Nemám to jednoduché, protože některé kultovní hry už se nehrají a i z mých oblíbených pomalu ubývá, jak přicházejí nové adaptace. Dvakrát za sebou jsem si zašel na dokonalé nastudování *Romance pro křídlovku* se třemi krásnými Terinami, na které nezapomenete, derniéru má za sebou i inspirativní filozofická *Europeana*, o které jsem psal v *Oponce* před dvěma lety, ale pořád se hraje třeba *Druhý život Veroniky* pro třicátníky v krizi i bez krize (tak my vám nějakou krizi uděláme). Z originálních klasických adaptací vede *Růže pro Algernon* se skvělým Václavem Stojanem a *Anna Karenina*, která nejedné Anně nadělá vrásky. Z nových inscenací zkuste *Divoké historky*, *Sex zadarmo* nebo *Starce a moře* (na kterého má *Tramtarie* exkluzivní práva jako jediné divadlo u nás). A já se budu těšit na legendární *Pěnu dní*, mám totiž dva lístky do první řady na dubnovou derniéru. Tak třeba někdy zajedete do Olomouce a potkáme se v divadle.

Po stopách něžného muže (foto www.divadlotramtarie.cz)

HLEDÁNÍ IDENTITY
2018
KOPŘIVA
32. ROČNÍK PŘEHLEDKY NETRADIČNÍCH DIVADEL

Brněnská Husa na provázku poprvé zamávala křídly před padesáti lety

Karel Prokeš

Před padesáti lety získala „střechu nad hlavou“ skupina profesionálních divadelníků, studentů uměleckých škol, především posluchačů režie na Janáčkově akademii a mladých tvůrců jiných profesí, kteří v nedivadelním prostoru výstavního sálu, tzv. Procházkově síni, začali provozovat, řekněme – generační divadlo. Záštitu nad nezávisle se chovajícím sdružením Husa na provázku převzal brněnský Dům

umění, asi hlavně zásluhou ředitele této instituce, básníka Adolfa Kroupy. Na jaře 1968, přesněji 15. března večer, zde soubor Husa na provázku uvedl svá první veřejná představení *Panta Rei* (Dějiny národa českého v kostce) podle Milana Uhdeho a Morgensternovy Šibeniční písně. Jména protagonistů z těch časů – Eva Tálská, Zdeněk Pospíšil či Peter Scherhauser – se v divadelním světě stala režisérskými legendami. Nepřehlédnutelnou úlohu zde sehrál Bořivoj Srba, pedagog a dramaturg a dále, jak tuhle napsal Břetislav Rychlík: „...urputný protestant, dědic sverepých zápasů o očistu církve, v tu chvíli také rebel proti myšlenkovým stereotypům v československém divadelnictví“.

Pozoruhodně podivné je, že „Provázek“ byl i v tom iluzemi pozeňnaném, na malý lokýtek času obrodném tání tuhých ledovců komunistické ideologie vystrkáván z míst, kde už si začínal zvykat, a byl se svou originální tvorbou vláčen po různých ne úplně vhodných prostorách, nemluvě o tom, že vzdor nepřehlédnutelnému talentu se souboru v té době nedostalo žádné hmotné podpory.

Byl to Bořivoj Srba, kdo s Adolfem Kroupou domluvil pro soubor aspoň jakousi možnost vystupování v Domě umění na základě povolení pořádání vernisáží a lite-

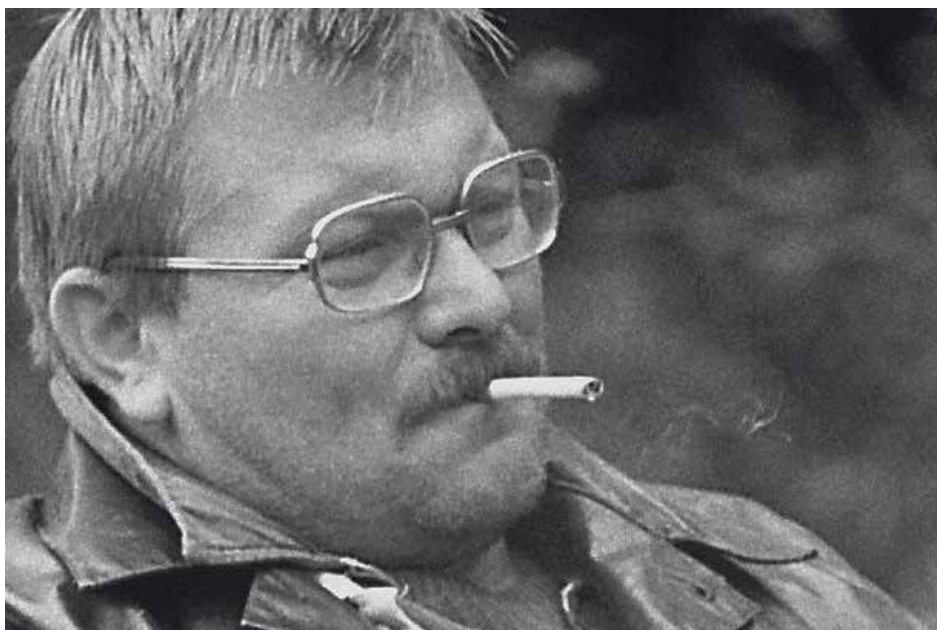

Eva Tálská

rárních pořadů. Soubor si pro ty příležitosti začal říkat Mahenovo nedivadlo Husa na provázku.

Netrvalo však dlouho a sdružení bylo v roce 1969 po striktním cenzurním zásahu bez milosti přejmenováno na Divadlo na provázku. Kupodivně, nebyla to až taková tragédie. Název v realitě pookupační kocoviny divákům asocioval různé symbolické významy a soubor jej brzy vzal za svůj. Normalizačním procesem pronásledovaný Bořivoj Srba se však v roce 1970 oficiálně vzdal vedení skupiny, aby se jeho angažmá nestalo brzdou jednání o profesionalizaci divadla, ale je namístě připomenout, že s trojicí režisérů zůstal v pracovním kontaktu.

Divadlo na provázku bylo nakonec profesionalizováno 1. ledna roku 1972 jako divadelní oddělení brněnského Domu umění. Byla ustavena menší otevřená profesionální skupina, již tvořili především dřívější členové souboru, a ta byla příležitostně doplňována řadou externích spolupracovníků. A ve vedení divadla se demokraticky střídaly výrazné osobnosti. Uměleckým vedoucím se stal Peter Scherhauser, později ho vystřídal Petr Oslzlý. V souboru se etablovaly osobité herecké charaktery, vzpomeňme aspoň

Petr Scherhauser

jména František Kocourek, Pavel Zatloukal, Miroslav Donutil, Iva Bittová, Jiří Pecha, Boleslav Polívka, Dagmar Veškrnová a další...

Bez pohledu do nejzazší historie dráha souboru plného hvězd vypadá jako fenomenální spanilá jízda českou divadelní scénou, ale je třeba vědět, že Divadlo Husa na provázku si právo na existenci muselo doslova vyvzdorovat. A dovolíte-li, ještě bych se v závěru vrátil k textu Břetislava Rychlíka: fenoménem Divadla Husa na provázku „...by se mohli a měli inspirovat mnozí adepti divadelní múzy. Kdo z nich je ochoten několik let doslova živořit, upsat svoji duši divadlu, aby mohl divadlo dělat po svém. Dnes, kdy se na studium herectví hlásí mládež s otázkou, zda se naučí hrát v reklamách.“

JAKOBY- SCHOD Zraněná srdce aneb Když se učíte text večer před předsta- vením

Adéla Juráňová

Čtené divadlo. Herci neumí text, mají nápovědu a spíše improvizují než hrají. Jakmile zapomenou text, nápověda skuhravým vysokým hláskem zahlásí pár následujících slov. Herci už instinktivně dopředu

Zdeněk Pospíšil

dělají kroky, které jsou následně přečteny, takže je musí udělat znovu. Hru jsem sledovala s očekáváním, protože každý kousek byl naprosto unikátní a geniální. Hlasité projevy, opravování, snaha dělat přesně to, co nápověda hlásí, a hlavně všechno s naprosto vážnou tváří.

Nejvíce mi vrtalo hlavou, co tam vlastně dělal Sochor. Přivezen na vozíku na bedny s rumem v ruce a žvýkačkou v puse jen stál a koukal. Zajímalo by mě, jak vypadal jeho scénář. Něco jako:

Sochor se nechá přivést na vozíku, stojí, žvýká, pije. Natahuje žvýkačku a přestříhává ji štípačkami. Nechá se odvézt.

Upřímně bych si to sama chtěla zkusit, nicméně moje herec-

ké schopnosti jsou pod bodem mrazu. Pravděpodobně bych se ve snaze vypadat aspoň trochu dobře před ostatními ještě více ztrapnila tím, že bych začala strašně přehrávat. Sice to divadlo vypadalo úplně ujetě, ale pořád to bylo přirozené a prostě jste jim to věřili. Ale chvílemi mi přišlo, že to měli nacvičené, nedokážu si představit, že by to udělali tak dobře, aniž by znali text, ale pravděpodobně to bude tím, že už jsou to zkušení herci, co už mají nějaká ta představení za sebou.

Bylo to příjemné zakončení jinak dlouhého dne a jsem ráda, že jsem se toho mohla zúčastnit, protože tohle se jen tak nevidí.

Barboru ztvárnila Markéta El Bakri

Zraněná srdce aneb Spříznění SCHODem

Pavel Stojar

V pátečním večerním doprovodném programu se mohli návštěvníci a účastníci festivalu Setkání divadel pobavit u „scénického čtení“ hry Zraněná srdce v podání souboru JakobySCHOD. V tomto společném projektu se spojili členové a členky Divadla SCHOD a improvizační skupiny Valouny.

Jejich hlavním cílem bylo připomenout osobnost autora hry a spoluzakladatele našeho divadelního setkání Josefa Fabiána. Malé jevištní formy založil spolu

s Jiřím Justem a Ivanem Vyskočilem v roce 1978, a jak zaznělo před představením, kdyby nebylo těchto tří pánů, tak tady dnes nejsme.

Josef Fabián byl ale také deset let ředitelem pořádající instituce, Kulturního zařízení ve Valašském Meziříčí. Před 44 lety přišel do legendárního valašskomeziříčského Divadla SCHOD, které jen pár měsíců předtím dal dohromady Miroslav Kyšák. Stal se pak hlavním autorem a režisérem souboru.

Je potěšující vidět, jak hoši a děvčata pokračují v rozvíjení osobité poetiky Josefa Fabiána a Divadla SCHOD. A co si o tom myslí sami protagonisté představení? Vyzpovídali jsme na toto téma moderátora festivalu Zdravee a jeho hereckého kolegu Jiřího Vymětala...

Proč jste vybrali právě Zraněná srdce jako hlavní bod pátečního večera?

Jiří Vymětal: Chtěli jsme touto jednoaktovkou připomenout jejího autora Josefa Fabiána a vzdát mu poctu. Máme už čtyřicátý ročník soutěže, víme, že ji spoluzakládal, máme Cenu Josefa Fabiána, ale už se moc neví, kdo to

vlastně byl, jak vypadal, co vytvořil a z jakého byl těsta.

Zdravee: Čtyřicátý ročník byl vhodnou příležitostí to připomenout. A hra Zraněná srdce se mi vždycky líbila, chtěl jsem v ní hrát, ale nikdy se mi to nepodařilo. Takže to pro mě byl další velký důvod jít do toho.

Před pár dny jsme si připomněli šesté výročí úmrtí Josefa Fabiána, bylo to 12. března...

Jiří Vymětal: Nechceme to výročí připomínat nějak pietně. Pepa chtěl, aby se lidé bavili i na jeho pohřbu, aby se na něj vždy vzpomínalo s úsměvem. Když na něj se SCHODem vzpomínáme, tak vždy jen v dobrém. Když jsme se s ním vraceli z nějakého výjezdu, křičeli jsme společně, že Pepa je náš velitel. A on je velitel dodnes, i když je tam nahoře v divadelním nebi. Pořád děláme divadlo za jeho dohledu, přestože to už třeba režíruje někdo jiný, píše někdo jiný. Pepa nad námi bdí.

Proč jste se s představením Zraněná srdce nepřihlásili do soutěže?

Zdravee: Nechtěli jsme soutěžit. Chtěli jsme udělat jakýsi medailonek, připomínku Josefa.

Zdravee a Jiří Vymětal v pátečním doprovodném programu Zraněná srdce

Josef Fabián

Jak jste se k hraní s Divadlem SCHOD dostali?

Jiří Vymětal: Dělal jsem v KZ technika, chystal divadelní představení a pomáhal jsem i Divadlu SCHOD na výjezdech. Na jednom z výjezdů jim chyběl herec. Byla to role bez textu, jen tam ten herec stál nahý vepředu s fíkovým listem přes intimní partie. To byla má první role. Takže jsem se vlastně postupně promlčel do textových rolí...

Zdravee: Zkrátka Jirka začínal úplně od píky.

Že na to nepřišli dřív, Jirko, máš přece skvělý hlas...

Jiří Vymětal: Ten hlas jsem si hodně vytrénoval díky cigaretám.

Opravdu to byla taková náhoda? Nenutil tě do divadla táta, legenda SCHODu Berda?

Jiří Vymětal: Určitě je to náhoda. S kulturou jsem nikdy moc nekoketoval, poslouchal jsem jen muziku, to bylo vše. Jistě, mým otcem je Berda, spoluzakladatel Divadla SCHOD, to mě určitě malinko ovlivnilo, protože jsem se občas doma hrabal v jeho scénářích. Kultura pro mě ale opravdu začala existovat asi až ve dvacetí, když jsem nastoupil do KZ. Otec mě do toho nikdy netlačil. Bylo pro mě překvapením, když

mi pak zavolal Pepa Fabián a řekl, že když jsem tak dobře mlčel, měl bych si vyzkoušet i textovou roli.

Takže jsi šel do toho a přidal se?

Jiří Vymětal: Od prvopočátku jsem měl strach ze zpěvu. Všechna představení SCHODu jsou prokládána písničkami a já opravdu zpívat neumím, mám spíš hudební hluch než sluch. Josef řekl, že se to nějak udělá a někdo jiný to zazpívá. Nakonec mi ale hned do první role hodili sólové písničky.

A jaká byla tvá cesta ke SCHODu, Zdravee?

Zdravee: Lucka Dvořáková mi napsala SMS, jestli bych nechtěl hrát v Divadle SCHOD, a já jsem řekl, že ano, protože tam stejně nejde nic zkazit. Dnes se na to dívám trochu jinak. SCHOD je sice amatérské divadlo, ale přitom je naprosto skvělé. A jsou v něm skvělí lidé. Měl jsem období, kdy jsem chtěl být strašně seriózní herec, dokonce jsem odešel ze SCHODu. Pak jsem si uvědomil, že to bylo špatně.

Jiří Vymětal: Důležití jsou hlavně lidé. Důležitější než ten kus, který hraješ. Děláme to pro lidi, pro lidi v publiku a především pro

sebe. Když se bavíme při vymýšlení fórů, tak to obvykle funguje i na diváky. A pokud se bavíme my i oni, tak víme, že to děláme dobře.

Chystáte s Divadlem SCHOD nějakou novinku?

Jiří Vymětal: Chystáme pokračování úspěšného kusu Veselé vdovy valašské, jmenuje se to Valašské vdovy s novou nadějí. Ti, co viděli „jedničku“, vědí, že jde o skupinu kamarádek, které se chtějí zbavit svých manželů, aby zdědily peníze. Navýší jim pojistky a vymýšlí, jak je zabít, aby získaly jejich majetky, staly se z nich bohaté vdovy a mohly si užívat život. Premiéra měla být už v dubnu, ale museli jsme ji odložit kvůli nemocem a školám, takže bude až po prázdninách, nejspíš v říjnu. A dál se uvidí. Momentálně mám na stole scénář Stroj času. U toho by se lidé mohli hodně bavit, tak uvidíme, co se nakonec podaří.

Zdravee: Já sice ve SCHODu vlastně už pět let nehraju, ale pořád se s ním někde objevuju. Dohrávám třeba v představení Z pohádky do pohádky aneb Pohádky s hvězdičkou.

Roli Zdeničky si ve Zraněných srdcích stříhla Lenka Valoušková

Noc po helve- rovsku jako sonda do lidské duše

Marek Adamík

Kdyby se vás někdo zeptal, jaké bylo nejtemnější období lidské minulosti, co byste odpověděli? Většina z nás by se asi chytila všeobecně známých historických událostí, mezi nimiž – budeme-li hledat v nedávném 20. století – by patrně vévodila druhá světová válka a takzvané zločiny proti lidstvi, které se během ní udály. Ať již si to ale uvědomujeme, nebo ne, ve skutečnosti je „válka“ či „válečný konflikt“ pouze zastřešující termín pro nekonečnou řadu osobních příběhů, které se na určitém místě a v určitou dobu spojily v příběh mnohem širší, mocnější a v jistém smyslu i... tragičtější. Jedním z takových osobních příběhů je i Helverova noc polského tvůrce Ingmara Villqista. V prvním soutěžním bloku Setkání divadel – Malé jevištní formy se s ním představil krnovský soubor Červiven senior.

Pokud byl divák s dramatickým dílem obeznámen dopředu, rámcově věděl, co očekávat. Pokud ne, stal se Robinsonem na pustém ostrově, jehož bohatství teprve bude muset objevovat. A že bylo co objevovat. Komorní drama v dvoučlenném obsazení – matky a jejího mentál-

Inscenaci Helverova noc uvedl v pátečním programu přehlídky soubor Červiven senior.

ně postiženého svěřence – nás zavádí přibližně do 30. let minulého století, do míst, kde se k moci dostávali fašisté a kde docházelo k násilnostem na židovském obyvatelstvu. Náročné a samo o sobě velmi citlivé téma se odehrávalo ve všeobecné atmosféře stísněnosti, rezignace (či snad smíření s osudem?) i faktu, že po celou dobu neopouštíme prostory jediné domácnosti, jediné kuchyně. Tyto skutečnosti ovšem byly divákovi předkládány postupně, v letmých náznacích. Jaký je skutečný vztah mezi oběma aktéry? Jde o manžele? Milence? Matku a dítě? Ačkoliv bychom mohli nalézt z každého něco, nakonec zjistíme, že jsme svědky příběhu „o naplnění mateřského citu, o touze po lásce, o nejsilnějším poutu – matky a dítěte,“ jak uvádí také jedna z recenzí na adresu komorního dramatu.

Jak se nesmírně obtížného té-

matu zhostilo krnovské sdružení? Odpověď lze hledat ve svém nitru. Ve svém prožívání, emocích, ve svých zkušenostech, vlastním osobním příběhu. Nikoliv v „odborném“ posuzování. Jak se vztahují k danému tématu? Co se ve mně děje, když se někdo, byť třeba nevědomky, ztotožní s jednáním nacistických vůdců? Když je někdo konfrontován s hlubokou láskou a situacemi, při nichž tuhne úsměv na rtech? Jistě, mohli bychom si klást otázku, zda neměla být poodhalena „roušku“ tajemství již dříve, abychom tak měli tak více jasno v tom, co sledujeme. Při zpětném pohledu porotců byla hra spějící k tragickému konci na hranici schopností samotných aktérů a pojata způsobem, že by si vyžádala přinejmenším ještě jedno zhlédnutí. Příběh bezpochyby získá jiné kontury v očích člověka, který o druhé světové válce slyšel

pouze z hodin dějepisu, či který se stal svědkem pogromu. Jiné kontury v očích člověka, který někdy pečoval o mentálně postiženého člena rodiny, nebo člověka, jenž vlastní rodinu nikdy neměl. Může to být jakkoliv. Zpočátku nepřehledná situace se ale ve svém vyústění bezpochyby dotkla každého z účastníků. Jak člověk dokáže zareagovat, když tváří v tvář čelí posledním minutám svého života? Pro většinu z nás naprosto nepředstavitelná situace. Stejně jako představa vědomě se rozloučit s někým, kdo pro nás mnoho znamenal, a to způsobem, jenž ve výsledku přináší smrt jen domněle příjemnější.

Cesta k dramatu Ingmara Villqista

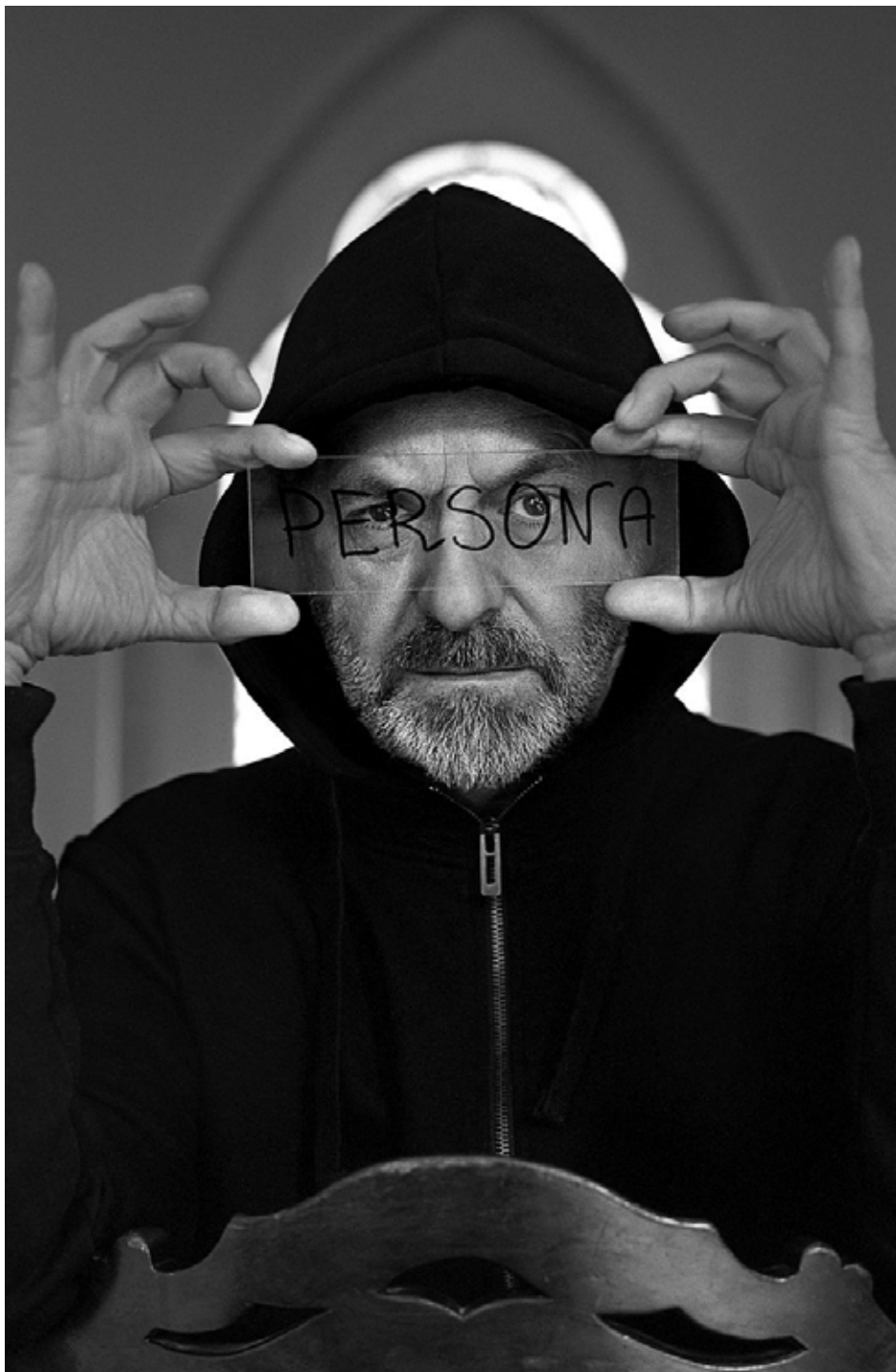
Možná se ptáte na inspiraci, na motivy k tvorbě silných osobních příběhů, jakým Helverova noc bezpochyby je. Ingmar Villqist, vlastním jménem Jaroslaw Swieruszcz (1960), tíhnul k psaní divadelních her již od svých osmnácti let, ovšem k vážnější spolupráci s herci dospěl až v roce 1993, poprvé při pořizování videozáznamu svých dramatických Miniatur filmařem Lezskem Ptaszyńskim, později při spolupráci na inscenaci své hry pro hereckou dvojici Izabela Walczybok a Robert Stefaniak. Právě zde jako autor zaznamenal své první úspěchy, inscenace získala řadu prestižních ocenění na přehlídkách divadel malých forem v Polsku.

Noc Helvera je dílo, které je v rámci Villqistovy tvorby vytesáno zlatým písmem. Na svět přišla v roce 1999 a ihned vzbudila obrovský zájem – během dvou let ji mohli zhlédnout diváci na mnoha představeních po celé zemi. Další úspěchy následoval v rychlém sledu: Entartente Kunst (2001), Preparáty (2001), Helmutek (2002), Sprawa miasta Ellmit (2003), věhlas si získaly jeho jednoaktovky z cyklu Bez kyslíku. Ingmarova popularita se neomezovala pouze na území polského státu. V podobě scénických

čtení jeho tvorba pronikla také do Německa, Švýcarska i Česka – Helverovu noc zařadilo do svého repertoáru hned několik divadelních souborů. Dnes tento kunsthistorik patří k nejhranějším polským dramatikům v řadě evropských zemí.

A proč zrovna drama jako výrazový prostředek? Prý souvisí s předmětem Villqistova celoživotního zájmu: výtvarným uměním, především uměním vizuálním, jako je film nebo divadlo. Autor

rovněž tíhne k severské dramatické tradici a kultuře dvacátých a třicátých let, čerpá inspiraci z evropského modernismu z přelomu 19. a 20. století, má slabost pro zapomenuté autory a znovuobjevuje hodnoty jejich děl. Jako obdivovatel švédského spisovatele a dramatika Ingmara Bergmana se rozhodl i pro současný pseudonym, s nímž se v uměleckých kruzích pohybuje.

Ingmar Villqist, jeden z nejvyhledávanějších současných polských dramatiků.

Rozho- vory mezi dveřmi

Adéla Juráňová
Erik Zabrucký

Vydali jsme se do Informačního centra čekat na příjezd účinkujících a snažili se trochu vyzpovídat první herce.

První, na koho jsme v řádku narazili byl soubor Červiven

Jak jste se dopravili?

Jeli jsme autem, takže to bylo v pohodě. Zbytek lidí jede vlakem, takže jim to teď ujelo a musí čekat v Hranicích na spoj. Nestihnou první představení ve dvě hodiny.

Takže jste tak rozdělení?

No, je jich víc. Někdo vozí věci a někdo jede vlakem.

Už jste tady někdy hráli?

Ano, loni.

A jak se vám líbil festival?

No, jsme hodně spokojeni, líbila se mi i ta kulisa, co byla dokolečka dokola a potom byl večer i koncert, takže jsem byl úplně spokojený s tím vším. Jak s prostředím, tak vevnitř.

Co očekáváte od svého vystoupení?

Žádné očekávání nemám, já na to hodnocení moc nedám. Důležité je, aby se to líbilo lidem. Pokud se to líbí i porotě, tak je to jen takový přídavek pro mě.

A už jste toto představení hráli?

Ano, už máme za sebou pět nebo šest repríz.

První část souboru Červiven, která jela autem.

Mimoto se nám podařilo odchytit i další část souboru Červiven.

Další část souboru Červiven, tentokrát šťastlivci, kteří si nespletli vlak.

My jsme ti, co zvládli dokázat nastoupit na ten správný vlak. Cesta byla fajn, tedy pro nás. Pro zbytek asi ne. A přijeli jsme si to užít.

Pak se objevili herci ze souboru My...!

Odkud jste přijeli?

Z Rožnova

Už jste tady byli loni?

Část osazenstva ano, já třeba ne.

A jak to hodnotili?

No, určitě kladně.

A byli jste tu tedy jenom jednou?

Ano.

Přijeli jste vyhrát?

To doufám. Ne, spíše si to užít.

A cesta?

Cesta byla rychlá. Jeli jsme autobusem.

A nakonec jsme ještě odchytili Nahé divadlo

Zajímá nás, jak to myslíte, že jste Nahé divadlo? Bude to nějak vidět na jevišti?

(zvuk znechucení)

Je to spíše metaforické pojmenování.

Přijeli jste vyhrát?

Přijeli jsme hlavně ukázat, že divadlo se dá dělat i jinak. Takže se můžete těšit na nekonvenční představení.

Dobrá, budeme se tedy těšit. A jaká byla cesta?

Přijeli jsme z Rožnova, takže cesta byla krátká a rychlá. Objednali jsme si autobus.

Soubor Nahé divadlo odchycený v informačním centru.

Hlas lidu

Erik Zabrucký

Je to opět tady! Diváci usedají do hlediště s očekáváním, které je dovedlo až sem. Co se bude dít? Budou se smát či plakat? To uvidíme. Světla v sále zhasnou zaměří se jenom na jeviště. Již počtyřicáté totiž do našeho Kulturního zařízení zavítají amatérští divadelníci.

Podle některých je divadlem sám život. Každý ve svém životě hraje hlavního hrdinu, kolem nás se pohybuje spousta vedlejších postav. Jen herci, ale se svým či cizím příběhem předstupují před ostatní. Proto mě zajímalo, kolik vás někdy hrálo divadlo na jevišti před diváky.

Hrál/a jste někdy v divadle?

Marie, 17 let, studentka

V divadle jsem nikdy nehrála, ne seriózně. Dětská představení pro rodiče se nedají považovat za vážné hraní.

Dagmar, 47 let, prodavačka

Ne, nikdy jsem v divadle nehrála.

Kateřina, 16 let, studentka

Ne, nikdy jsem v ničem nehrála. Asi bych to ani nezvládla. Není jednoduché si stoupnout před dav lidí, který od vás něco očekává.

Josef, 17 let, student

Ne, ale na prvním stupni ZŠ jsem hrál na nějaké besídce. Bylo to něco jako betlém.

Hana, 43 let, sekretářka

Jako malá jsem chodila do dramaťáku, ale potom mě to přestalo bavit. Žádné představení jsem tak neodehrála.

Tereza, 25 let, ekologická pracovnice

Proboha, ne! Já nejsem žádná herečka (smích).

Divadelní hry jsou důležitou součástí literatury. Je to dosti specifický žánr. Herci svými monology či dialogy ztvárňují postavy a vypráví tak celý příběh. Tento nápad se zrodil už před tisíci lety ve starověkém Řecku. Jak je možné, že divadlo přetrvalo všechny války, totalitní režimy, ba i nové objevy a pokrok civilizace? Musí to být možné, protože divadlo je dodnes základem naší kultury.

Proč si myslíte, že žánr divadla přetrvává od dob starověkého Řeka až do současnosti?

Marie, 17 let, studentka

Protože se lidé rádi baví na úkor druhých, a pokud se někdo v divadle splete, je to ještě legračnější. Navíc – herec má s publikem možnost komunikovat, což se divákům pochopitelně líbí.

Dagmar, 47 let, prodavačka

Nevím. Moc tomu nerozumím. Pár cvoků běhá po jevišti, a než si uvědomím, kdo je kdo, zatáhnou oponu.

Tom a Jeff si pro inscenaci *Děšť* vybrali prostor divadelního sálu.

Kateřina, 16 let, studentka

Abych řekla pravdu, nikdy jsem nad tím takto nepřemýšlela. Ale myslím si, že je v dnešní pohodlné době spousta pohodlných lidí. Myslím to tak, že si lidé radši pustí film, než aby si přečetli knížku. Stejně je to s divadlem. Zaplatíte si lístek, usadíte se do pohodlných sedaček a koukáte.

Josef, 17 let, student

Myslím si, že je to pro lidi zábava. Ostatně – i pro mě.

Hana, 43 let, sekretářka

To opravdu nevím. Možná díky tomu zápalu – když nevíte, co se stane v další scéně, má to tu pravou šťávu. A přitom nemusí pracovat vaše fantazie, protože to všechno vidíte před sebou – na vlastní oči.

Tereza, 25 let, ekologická pracovnice

Lidé se rádi baví. Jsou rádi, když tu zábavu nemusí tvořit oni, ale mohou se sami uvolnit bavit se někým jiným.

Ano, lidé se rádi baví. Dnes ale každodenní zábavu tvoří spíše televize či počítače než divadlo. Ovšem nikdy vám to nedá stejný zážitek. Vidět herce v prostoru jeviště, navíc z první řady, stačí natáhnout ruku... jste tak blízko. Síla okamžiku. To vám placatý monitor nenabídne. Ale kolikrát se naši respondenti vykašlali na obrazovky, oblékli si společenské róby a vyrazili do divadla?

Kolikrát jste byli za poslední dva měsíce zhlédnout divadelní představení?**Marie, 17 let, studentka**

Ani jednou.

Dagmar, 47 let, prodavačka

Nebyla. Nemám poslední dobou čas.

Kateřina, 16 let, studentka

Nebyla jsem. Přiznám se, že mě osobně divadlo zatím moc nepřitáhlo. Možná to je jen otázkou času. Kdo ví.

Josef, 17 let, student

Byl jsem jednou. Na politickou satiru, což je můj oblíbený žánr. Už dlouho jsem se tak dobře nepobavil.

Hana, 43 let, sekretářka

Dvakrát.

Tereza, 25 let, ekologická pracovnice

Tak to se přiznám, že ani jednou. Vždycky si řeknu, že bych na něco zašla, a pak se odhodlávám, odhodlávám, až na to potom zapomenou a je vyprodáno (smích).

Zatímco zpracovávám anketu, cítím neuvěřitelný pocit nedočkavosti a očekávání. Už ať to propukne. Odpočítávám hodiny, minuty a sekundy. Festival Malé jevištní formy slaví čtvrté kulatiny, a jak je nejlépe oslavíme? Jedině divadlem!

Slečny z ostravského souboru Zdividla uvedly narozeninový manifest dvou princezen nazvaný Už brzy dozpívám.

Páteční část přehlídky – rozpaky i nadšení (očima laika)

Erik Zabrucký

Začalo to ve dvě. Dva moderátoři oficiálně zahájili čtyřicáté pokračování přehlídek amatérského divadla, ačkoliv vlakové spojení nehrálo do karet porotkyni Sylvii Rubenové, jejíž spoj si postavil hlavu a zpozdil se o pětadvacet minut. Nicméně poté, co Pat a Mat (krycí jméno pro moderátory) seskočili ze studny u pódia M-klubu, Setkání divadel začalo.

Start soutěžní části přehlídky v podání souboru My! z Rožnova pod Radhoštěm ve mně zanechal zajímavý dojem. Jako každý příběh měla i první divadelní hra festivalu hlavní postavu – puberťáka Davida, který prožívá blbé období. Nepříjemní spoluhráči

v počítačové hře, kopačky od Anabell a šílené bludy (zpívající mar-meláda, jeho babička či tanečně aktivní toast). To určitě není nic příjemného. Hra měla celkově výbornou režii světla – osvětlovači si vyhráli snad se všemi možnostmi, jak nasvítit pódium. Avšak dle mého názoru autoři příběh vlastně nezačali ani nedokončili. Světla zhasla a odcházím s pocitem, že bych chtěl víc.

A to víc přišlo za chvíli. Nastoupil soubor ČERVIVEN senior z Krnova. Mladý muž mávající vlaječkou, na které byl hákový kříž. Tyran, říkám si. Nutí ženu plazit se po zemi jako příslušníka německé armády. Pak mi ale došlo, oč tu běží. Byl to nacistický mani-ak, duševně chorý člověk. Nebezpečí na jevišti narůstalo do takových rozměrů, že jsem se bál, že se za chvíli taky budu učit, jak správně stát při poveleních POZOR a POHOV. Nakonec dílo vyvrcholilo smrtí. Jinak to snad ani skončit nemohlo. I přesto, že jsem podobný konec očekával, jsem měl slzičky na krajíčku. Děkuji vám, milí herci.

Šílená smršť humoru a hlavně šok! To bylo představení ZDIVILA LDO ZUŠ ze Slezské Ostravy a třetí páteční zážitek. A co mě překvapilo? Ta matematika. Ano, i na divadelní představení vás může překvapit matematika. Dvě herečky, které v jedné části hry

hrají dvojrole a v jiné části hry zase jednu postavu. Dva kelímky. Jeden hrnec. Jeden kýbl. Pochytili jste to? Číslo dva a jedna se střídají jako na běžícím páse a mně jde z toho hlava kolem. Zatímco koulím očima, tak se ze dvou princezen stanou dvě vodou smáčené slečny, které na jevišti poskakují na hit slovenského rapera EGA. Ano, žijeme len raz. A proto jsem si toto představení nesmírně užil. I když mírně trhlé, oblíbil jsem si ho, a stejně jako uvedla na následujícím semináři porotkyně Sylvie Rubenová, rád bych to zhlédl ještě jednou. Ne-li vícekrát.

Když přicházím do M-klubu, nacházím zde výrazné snížení kapacity k sezení. Jeviště totiž následujícímu divadelnímu souboru Nahé divadlo z Rožnova pod Radhoštěm nestačilo, a tak část židli v hledišti dali výpověď a mohlo se začít hrát. Étericky opojná hra mi svou formou připomínala spíš recitaci Erbenova díla pohyblivými se herci. Ale hloubka tohoto krásně zdramatizovaného kusu v mé představitosti vykopala opravdu hlubokou jámu, ze které se mi těžko hrabe.

Jakmile se propuštěné židle vrátily zpět do M-klubu, začal se hrát poněkud jiný žánr. Divadelníci ze souboru Epic dram totiž přešli od tragédie k veselé komedii Přátelé. Komedie o tom, jak si přátelé navzájem dokáží pomoci. Skvěle jsem se bavil. Jen mě zarazil ten konec. Smějete se, vnímáte děj a najednou – bác! Všechno je jinak. Jako kdybyste změnili kurz. Z hlavního hrdiny Honzy se totiž stala hlavní hrdinka Jana. Myslím si, že bych si představil jakýkoliv jiný konec. Ale takto? Miluju překvapení.

Po dvaceti minutách od konce představení „Přátelé“ jsme se spolu s kolegyní Adélkou dostali ze sklepního prostoru malebného M-klubu o pár metrů výše, do velkého sálu. Od půl deváté se zde mělo odehrát představení „Děšť“ legendární skupiny TOM a JEFF. Ačkoliv jsem se dozvěděl, že se bude jednat o nesoutěžní představení, moje očekávání tím nebylo ovlivněno. A tak jsme čekali

Rožnovský soubor Nahé divadlo uvedl nekonvenční poetickou autorskou hru s použitím textu Erbenovy balady Štědrý den a evangelijních úryvků.

a čekali. Když to propuklo, s radostí jsem si uvědomil, že bude pro mě velký problém na tomto festivalu nějaké divadelní seskupení zkritizovat. Není co. Skvělý příběh založený na tom protivném dešti. „Nebyl to jenom takový ten teplý letní deštík, ne... Ale byl to pořádný slejvák,“ rozčiloval se jeden z hrdinů příběhu Rosťa. Ale jak to vlastně s jeho milou Míšou a jejich sousedem dopadlo? Herci svému obecenstvu dali skrytě na výběr. Tak, nebo tak? Či dokonce jinak? Nával neskutečné radosti z toho, že se můžete nahlas smát a ostatní se smějí s vámi. Kloboúk dolů.

Uplynula hodinka a začíná další nesoutěžní divadlo JAKOBY SCHOD. Součástí hry bylo scénické čtení, herci opět nešetřili vtipem a bylo na co se koukat. Poprvé jsem měl tu čest a potěšení zároveň vidět v hereckých řadách také jednoho z moderátorů festivalu s pseudonymem Zdra-vee. Nejen on, ale i jeho kolegové na jevišti dotáhli dnešní program do konce s humorem a my se tak můžeme s příjemným pocitem na duši vrátit do svých domovů a postýlek. Nebo kamkoliv jinam. Každopádně zítra se opět vrátíme a dovoluji si tvrdit, že plní očekávání.

Z inscenace Přátelé frenštátského souboru Epic dram

FESTIVALOVÉ MENU

Jelení guláš, houskový knedlík / pečivo	99 Kč
Kuřecí stripsy v sezamové krustě, pařížské brambůrky s jarní cibulkou	99 Kč
Vepřová krkovička na grilu, chléb, okurek	99 Kč
Smažený sýr, americké brambory, tatarka	99 Kč
Zeleninové rizoto	99 Kč

Kyselice, párky, pizza, ovoce, zelenina,
dezerty, čaj, espresso...

Oponku, zpravodaj festivalu Setkání divadel – Malé jevištní formy 2018, vydává Kulturní zařízení města Valašského Meziříčí, p. o.

Redakce

*Karel Prokeš – šéfredaktor,
Ondřej Smolka – sazba, grafika,
Pavel Stojar, Aleš Linduška,
Jiří Jurečka, Marek Adamík, Erik
Zabruček, Adéla Juráňová*

Fotografka

Jana Fusková

Sekretariát redakce

Renata Bechná

26
LEDEN
2021

Festival Setkání divadel – Malé jevištní formy 2018 pořádá Kulturní zařízení města Valašského Meziříčí, p. o., ve spolupráci s NIPOS Artama Praha za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Města Valašské Meziříčí. Sponzorem festivalu je firma CS CABOT.

<- Foto poslední strana - z představení Déšť souboru Tom a Jeřf
Foto titulní strana - z představení Přátelé souboru Epic Dram